

СЪЗДАЛ ЛИ Е АСПАРУХ ДЪРЖАВА БЪЛГАРИЯ

Българската историческа наука е създала една догма, в противоречие с историческите податки, според която днешната държава България се разглежда като основана от кан Аспарух през 681 г. Това беше повод през 1981 г. да се проведат пищни тържества и да се открият скъпи паметници, ознаменуващи 1300 години България.

От обстояния анализ на В. Златарски, относно разпръскването на Кубратовите синове, начело на поверените им от Кубрат български племена, разбираме, че престолонаследникът Безмер или Бат Баян е станал владетел на Кубратовата България преди да се подчини на кагана на хазарите. Той оглавявал властта над останалите в старите територии българи в съвластие с Аспарух две години и осем месеца (4, с.19).

Според В.Златарски българите, водени от Котраг, втория син на Кубрат, създали „...известното в историята на източна Европа *волжско-камско* царство с основаването на град *Болгар* – столица на това царство” (3,с.115). Името на царството не е известно.

За Кубер се казва, че като се настанил в Панония признал властта на аварския каган. По-късно се заселил в Керамисийското (Битолското) поле, недалече от Солун. Изглежда, че Куберовата орда не е имала възможностите да създаде държава (3,с. 116,121).

Петият син на Кубрат на име Алцек или Алцеко отвел своите българи в Италия „при краля Гримуалда”, който ги препратил при сина си Ромуалд, за да ги засели разпръснати в пусти места като *Serinum, Vovianum et Ierniam* и по други градове. Очевидно, за държавна структура не може да се говори (3,с. 118).

Единствено Аспарух оглавявал държава с името България. След решителния сблъсък между войските на василевса Константин IV Погонат и Аспарух бил сключен мир. В. Златарски преценява, че „...тоя мир бил равносилен с официално признаване новата държава върху територията на империята. Затова и новооснованата българска държава била наречена от византийците *Βουλγαρία* - България, по името на оня народ, който бе застанал на чело в организацията на тоя отначало политически съюз, а сетне политическа и национална единица на Балканския полуостров” (3,с.147). Става дума за химерен съюз на българите със славянски племена.

Както се забелязва, за В.Златарски Дунавска България била държава върху територия на Византия, което е един пълен абсурд. Да не забравяме, че земите между Днепър и Дунав са били собственост на българските владетели векове наред. Един от основните критерии за държавен суверинитет е притежаването на територията, която обитава населението на държавата. Тази постановка на Златарски поставя Аспарух в положение на вожд, подчинен на василевса. Т.е. Аспарух е защитил българската независимост пред хазарите, за да стане зависим от Византия. Историческите сведения не го потвърждават, а напротив, свидетелстват за победоносни военни сблъсъци на конницата на владетеля на независима България Аспарух с византийските войски.

Г.Бакалов и Пл. Павлов пишат по повод на сключения договор между Аспарух и василевс Константин Погонат: „Тъкмо с този договор се признава и вече създадената българска държава” (2,с.185). Дали съзнателно или не, авторите дават основание да се мисли, че Българската държава на Аспарух била създадена преди договора. Може би трябва да разбираме, че с казания договор България е добила международно признание. Така или иначе не става дума за онази държава, която Кубрат възстановил след загубената от аварите независимост и която патриарх Никифор и Теофан Изповедник са нарекли велика. В. Златарски предполага, че Теофан определил Кубратовата държава като „стара” в сравнение с държавата на Балканите (3,с.100). По-точно той иска да приемем определението като „по-стара”. Не приемам това тълкуване на големия историк, защото прилагателното „велика” говори за исторически доказано величие, което, за да бъде действително, трябва да е било защитавано в продължение на векове.

За това дали Аспарух е създал нова държава под името България се съди още и от съхранените протоколи на Шестия вселенски събор, проведен в Константинопол между 7.11.680 г. и 16.9.681 г. На 16-ото заседание на събора епископът на Апамея Константин съобщил за поискан разговор с василевса Константин IV Погонат по повод предстоящата му война с Аспарух. Той казал, „...ако бях изслушан нямаше да претърпим онова, което пре-

търпяхме тази година, сиреч каквото претърпяхме във войната с България” (2, с.185). Очевидно епископ Константин не е използвал името България като географско понятие, защото такова не е съществувало и не съществува, а като име на държавна структура с народ, притежаващ значителна цивилизационна характеристика, за което говори уважителният тон, с който е наречена държавата му.

Този цитат от протокола на събора съобщава още, че последната решителна битка между Византия и България е проведена през 681 г., която е и година на мирния договор, подписан между владетелите.

Основният си аргумент изграждам върху Именника на българските канове, който в интересувания ни период беше разтълкуван в книгата ми „Датите на възцаряване на българските канове до Умор”, 2006 г. На първо място ще декларирам установената от мен с абсолютна математическа точност на записаните години на възцаряване на последните 10 български владетели от Именника. За изчисляване на датите на възшествието им използвах елементарна аритметика, според която Кубрат е бил владетел на България между 617 и 677 г. През 633 г., отчитайки тревожните събития свързани с придвижването на азиатски народи на запад и в т.ч. на хазарите, Кубрат разпределя властта на синовете си върху отделни български племена и ги прави свои съвладетели. През 677 г. канартекинът (престолонаследникът) Бат Баян наследява короната на починалия Кубрат и оглавява България. Несъмнено с този акт не се е създала нова българска държава. През 680 г., т.е. 3 години по-късно, Бат Баян, запазвайки властта си върху черните българи, се подчинява на хазарите и става васал на хазарския каган. Непосредствено преди този акт България е била владение на суверенните съвладетели Бат Баян и Аспарух. Като се поставил в положение на васал фактически Бат Баян е абдикирал от властта си върху останалата част на независимата Българска държава и от неин кан се превърнал във вожда на черните българи в рамките на Хазарския каганат. Останалият единствен суверенен владетел на българите Аспарух, автоматично оглавява Старата Велика България. Няма съмнение, че застрашен от съдбата на брат си и обезсилен от разпръскването на българските племена Аспарух, начело на уногундурите, се отправя на запад и се заселва временно на север от устието на Дунава. Застрашен от надвисналата опасност за Византия и раздражен от набезите на българската конница, василевсът Константин IV Погонат решава да прогони българите далече от своите граници. Както е известно тази предизвикана от Аспарух война е била неуспешна за Източната империя на ромеите и като резултат България е получила правото да засели своя народ в земите на Малка Скития със задължението да задържа срещу съответно заплащане хазарите на Днепър. Така Българската държава променя обитаваната от нея територия без да е предизвикано каквото и да било сътресение в държавната организация на Аспаруховата власт. Аспарух е имал подкрепата на съвета на великите боили. Силата на конната армия на българите се е основавала на военното и икономическо сътрудничество, което му е оказвано от останалите първенци. Религиозната институция на колобрите е имала своята активна роля. В управлението на държавата, градостроителните традиции на българите били съхранени и овладяването на новите територии било осъществено по възможния най-ефективен начин. Държавата е съществувала, независимо от промяната на нейната територия. Преместването на столицата не прави държавата новосъздадена. Това се е случвало на много страни в света без да е поставяно начало на нови държави. Такива примери има в собствената ни история. Преславският събор премества столицата от Плиска в Преслав, а Самуил завладява земи западно от България и прави Скопие престолен град.

Именникът на канове по начина на своя запис предлага едно много сериозно доказателство за континуитета в развитието на Българската държава от Кубрат насетне. Това се доказва от текста: „Тези 5 князе царуваха 515 години от другата страна на Дунава с остригани глави. А след това дойде Исперих от тази страна на Дунава, както е и до сега” (4, с.3). От този текст се разбира, че в държавата отсам Дунава е бил създаден този най-велик български писмен паметник, в който Исперих е на 6-то място, а не на първо, както би следвало да бъде, ако летописците на Умор са оценявали България като създадена от Исперих.

Властта на кан Кубрат е отишла в ръцете на велик негов наследник. Не е формулирано от изследователите никакво основание, според което, държавата е започнала ново съществуване в резултат от договора, подписан между Аспарух и василевса Константин Погонат през 681 г. С този договор земята между Балкана, Черно море и Дунав, т.е. днешна Добруджа, е била

отстъпена на България. Доказателството за това твърдение се съдържа в освидетелстваното от гръцките хронисти дарение, направено от василевс Юстиниан II, като жест на благодарност към кан Тервел за оказаната му военна помощ да възстанови властта си във Византия, включващо областта Загоре, която се намира на юг от Балкана и граничи на изток с Черно море. Естествено е, че ако Аспарух не е завоювал земите на Добруджа и Мизия, първата крачка от благодарността на Юстиниан щеше да се прояви като признае на Тервел собственост върху тези земи, а не да добавя нови като казаната област Загоре и то от другата страна на Балкана и по-близо до Константинопол. Това е едно косвено основание, но то е безупречно и достатъчно авторитетно.

Друго първостепенно доказателство за континуитета на Българската държавност от Авитохол (165 г.), през Кубрат, Аспарух и Тервел до Умор (765 г.) намираме отново в Именника на кановете. Там хронистът е посочил цялата последователност във властта на българските владетели, при което няма никакви прекъсвания, т.е. държавата е съществувала устойчиво през всичките 600 г. на Именника.

Посочените по-горе дати, проследяващи приемствеността на държавната власт от синовете на Кубрат и данните от Именника на кановете се основава на следните констатации: Аспарух е бил 46 години и 10 месеца съвластник на баща си и брат си и 14 години и 2 месеца самостоятелен владетел над уногундурите, което прави пълни 61 години пребиваване на Аспарух във върховната власт на България. Тези съвластия на Аспарух не са разгадали изследователите на Именника на кановете и то именно е предизвикало противоречиви мнения, в резултат на което е било компрометирано дълги години тълкуването на този изключителен за историята на българския народ домашен документ.

Да се твърди, че Кубратовата България е останала под скиптъра на приелия васалство към хазарите Бат Баян е неубедително. Великите боили на третия от синовете на Кубрат, който е оглавявал уногундурите, не са приели да се подчинят на един чужд владетел и са поискали от своя вожд да приеме короната на държавен глава и да поведе своето племе към други земи, където да се заселят. За целта не е било необходимо да се извършва наследяване. Аспарух е бил съвладетел на България заедно с Бат Баян и отказа на големия брат от суверенната власт дава автоматично права на останалия независим владетел да поеме кормилото на властта. Държавността е носена от единството на племето, от силната власт на кана и от бойната мощ на неговата конница.

Ако приемем, че Аспарух е създал нова Българска държава, значи се съгласяваме, че той е довел своите уногундури на Дунава в качеството си на пълководец, а не на кан, значи се съгласяваме с отказа му да бъде владетел на независима България и че той е предприел номадско придвижване на запад от землището на Старата Велика България. От всяка гледна точка това е немислимо, защото подобно събитие е в исторически смисъл фактическа деградация на владетелската власт, което не може да се мотивира в нашия случай по никакъв начин.

След изтеглянето на уногундурите от територията на Кубратовата България, хронистите не споменават държавата на Бат Баян, която изчезва от техния поглед като вода в подвижни пясъци. Държавата България, оглавявана от Аспарух, не е нова България!

* * *

Дали когато Александър Македонски отсяда за три години в люлката на българите – Бактрия е заварил тяхна държавна структура не се знае, но може да се предположи, че българите, освен влиянието на Персийската империя, са възприели някои европейски държавнически практики от армията на великия завоевател. Ако не друго, те са взели градоустройствените умения и ползването на писменост с фонетична азбука, които българите показват на дело в земите, през които са преминали от Бактрия до съвременните южна Русия и южна Украйна 5-6 века по-късно.

* * *

Горните необорими свидетелства, както и анализът направен на Именника в посочената ми вече книга, обосновават твърдението ми, че Българска държава е съществувала на европейска територия от 165 г. сл. Христа.

В една малка книжка, наречена „Коя е рождената дата на българската власт в Европа”, 2008 г., доказах, че 24 март 165 г. сл. Хр. е датата на прогласяването на първата българска власт на европейска територия.

ЦИТИРАНИ АВТОРИ

1. З л а т а р с к и, Васил. История на българската държава през средните векове. Т. 1,ч.2. С.,2007.
2. История на българите. Под редакцията на Георги Бакалов.С.2003
3. З л а т а р с к и, Васил. История на българската държава през средните векове. Т. 1,ч.1. С.,2007.
4. Д и а м а н д и е в, Светослав. Датите на възцаряване на българските канове до Умор. Стара Загора, 2006 г.